

**ДАРХАН-УУЛ АЙМАГ, “ДАРХАНЫ ТӨМӨРЛӨГИЙН ҮЙЛДВЭР” ТӨХК-ИЙН
ТӨМӨРТОЛГОЙ ТӨМРИЙН ХҮДРИЙН ИЛ УУРХАЙН 2024 ОНД
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

/АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ДУГААР: MV-010738/

/АЖ АХУЙ НЭГЖИЙН РЕГИСТРИЙН ДУГААР: 2051303/

АГУУЛГА

1. ТӨМӨРТОЛГОЙН УУРХАЙН ТАНИЛЦУУЛГА.....	3
2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	4
3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ ...	6
4. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ	9
5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	10
5.1. Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	10
5.2. Гадаргын ба газрын доорх усны нөөцөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	11
5.3. Хөрсөн бүрхэвч, ургамлан нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	12
5.4. Газрын хэвлийд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	13
5.6. Амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	13
6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	14
7. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	14
8. ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, ЦЭЦЭРЛЭГЖҮҮЛЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	15
9. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	15
11. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	16
12. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	18
13. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР.....	19
14. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	20
15. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	21
15. ТӨМӨРТОЛГОЙ ТӨМРИЙН ХҮДРИЙН ИЛ УУРХАЙН 2024 ОНД БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХААР ТӨЛӨВЛӨСӨН НИЙТ ЗАРДАЛ	22

1. ТӨМӨРТОЛГОЙН УУРХАЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Ерөнхий мэдээлэл: “Дарханы Төмөрлөгийн Үйлдвэр” ХХК-ийн 10738А тоот тусгай зөвшөөрөл бүхий Төмөртолгойн төмрийн хүдрийн ил уурхай нь Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутаг дэвсгэрт 2009 оноос үйл ажиллагаагаа эхлүүлсэн. Монгол Улсын Компанийн тухай хууль, Иргэний хууль, Төрийн болон нутгийн өмчийн тухай хууль, Ашигт малтмалын тухай хууль, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль болон бусад эрх зүйн баримт бичгийн хүрээнд үйл ажиллагаа явуулж байна. Манай уурхай нь байгаль орчныг хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөндөө уурхайн Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний тайлан болон БОАЖЯ-ны төслийн ерөнхий үнэлгээний дүгнэлтэд (2011.07.20-ны № 6/2787) туссан болзошгүй болон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээг хуулийн дагуу хэрэгжүүлж ажиллаж байна.

Ашиглалтын талбай: 424.09 га.

Нөөц: Төмөртолгой уурхайд одоогийн байдлаар зөвхөн баруун биет дээр олборлолтын /зүүн биетийн хүдэр олборлож дууссан/ үйл ажиллагаа явагдаж байна.

Байршил: Төмөртолгойн орд нь Монгол улсын хойд хэсэг дэх Хэнтийн нурууны дов толгодын бүсэд оршдог бөгөөд Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутагт, Улаанбаатар хотоос баруун хойш 230 км, Дархан-Уул аймгаас зүүн урагш 30 км зайд байрлана.

Ордын талбайн захын цэгийн солбилцол /WGS - 84/:

№	Зүүн уртраг	Хойд өргөрөг
1	106° 09' 42.21"	49° 18' 41.91"
2	106° 11' 22.21"	49° 18' 41.90"
3	106° 11' 42.21"	49° 17' 33.91"
4	106° 09' 42.21"	49° 17' 33.91"

Зам харилцаа: “Дарханы Төмөрлөгийн Үйлдвэр” ХХК-иас Төмөртолгойн төмрийн хүдрийн ил уурхайн хооронд 28 км сайжруулсан шороон замыг 2011 онд ашиглалтанд оруулан ашиглаж байна. Тус замын арчилгааг байнга өөрийн тоног төхөөрөмжөөр засварладаг. Энэхүү замыг ашиглалтад оруулснаар Шарын гол болон Хонгор сумдын иргэд зорчихдоо газрын хөрсийг эвдэх, өөрсдийн дураар шинэ зам гаргах зэрэг байгаль орчинд сөрөг нөлөөтэй үйл ажиллагааг таслан зогсоосон.

Боловсон хүчин: 323 ажилчид 3 ээлжээр ажилладаг.

Цахилгаан хангамж: Эрчим хүчний дэд станцтай, төвийн эрчим хүчний нэгдсэн сүлжээнд холбогдсон.

Усны хэрэгцээ: Гүний худаг ашигладаг. Технологийн усалгаанд гадаргын ус хуримтлуулах сангаас авч ашигладаг.

Дулаан хангамж: Хоолны газар, кемп, оффис, ахуйн болон операторын өрөөнүүдэд цахилгаан халаагуур ашигладаг.

2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГГИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Уур амьсгал: Жилийн хүйтэн үеийн үргэлжлэх хугацаа урт, агаарын температурын жилийн болон хоногийн хэлбэлзэл ихтэй, хур тунадас бага, үүлшил, агаарын чийгшил багатай, эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай нутаг. Жилийн дундаж агаарын температур -0.6°C орчим байна. Дунджаар 247 орчим мм хур тунадас унах бөгөөд тууний 90.0 орчим хувь нь жилийн дулаан улиралд /4-9 дүгээр сарын хооронд/ орно. Төслийн бүс нутагт жилийн дундаж салхины хурд 1.7 м/с орчим, хаврын саруудын салхины дундаж хурд 2.4-2.5 м/с байдаг.

Агаарын чанар: Төмөртолгойн уурхайн үйл ажиллагааны үед агаарын чанарт сөрөг нөлөө үзүүлэх үүсвэр нь ил уурхайн олборлох болон хүдрийн баяжуулах үйл ажиллагаанаас үүсэх тоосжилт байна. "Дархан-Сэлэнгийн бүс нутагт Хар төмөрлөгийн цогцолборыг дэд бүтцийн хамт байгуулах төсөл"-ийн Байгаль орчин, нийгмийн нөлөөллийн үнэлгээний тайланд Төмөртолгойн уурхайн агаарын чанарт нөлөөлөх байдлыг 150 м зайд стандарт ($0.5\text{мг}/\text{м}^3$) - аас аль ч улиралд давж агаарын чанарт нөлөөлөх нөхцөлтэй гэж тусгасан байдаг. Хамгийн их бохирдуулагч эх үүсвэрт тооцогдох төмрийн хүдрийн баяжуулах үйлдвэрийн ойролцоох талбайд хэд хэдэн цэгт Дархан-Уул аймгийн Ус цаг уур орчны шинжилгээний газрын Орчны шинжилгээний лабораторид хийсэн шинжилгээний дүнгээс үзвэл агаар дахь азотын давхар исэл NO_2 , хүхэрлэг хий SO_2 -н агууламж нь агаар орчны чанарын MNS 4585:2016 стандарттай харьцуулахад нэг удаагийн сорьц дахь бохирдлын агууламж зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс давсан тохиолдолгүй байв.

Гадаргын ус: Төмөртолгойн уурхайн талбай нь Орхон-Хараа голуудын ай савд орших ба Хэнтийн уулархаг мужийн баруун хойд хэсэгт хамрагдана. Усны гол хагалбарууд болох дунд зэргийн өндөрлөгтэй уул нурууд нь голын хөндийнүүдээс дээш дунджаар 200-400 м өндөрт өргөгдөж жалга, гангаар хэрчигдсэн тогтоцтой. Төмөртолгойн төмрийн ордын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбай болон замын зурвас талбайн орчимд гадаргын усны нөөц байхгүй. Унд ахуйн болон уурхайн үйл ажиллагаанд хэрэглэх усыг газар доорх уснаас хангаж байна.

Газрын доорх ус: Төмөртолгойн уурхайн геологийн тогтоц нь нүх сүвийн болон ан цавын коллектор болох чулуулаг тархах нөхцөлийг бүрдүүлсэн. Мөн нүх сүвийн ус агуулагч дөрөвдөгч галвын сэвсгэр хурдас нь элсэнцэр, хайрга дайрга, бул чулуу зэргээс тогтоно. Газар доорх ус 30 м-ээс илрэх ба хур тунадасны нэвчилт, ан цавын усаар тэжээгдэнэ. Ундрага 1л/сек орчим байна.

Усны нөөцийн хомсдол, барагдалт, чанарын өөрчлөлт: Төмрийн хүдрийг хуурай соронзон аргаар ялган авах тул үйлдвэрийн хэрэгцээнд ус бага хэрэглэгддэг.

Талбайн төв хэсэг Төмөртолгойн сайранд малтсан өрөмдмөл худаг нь ан цавархаг метаморф чулуулгийн уст давхаргад нэвтэрсэн. Худгийг 2009 онд 73м гүн өрөмдсөн. Усны ундарга 0.8л/сек, статик түвшин 20м. Ус нь гидрокарбонат-сульфат-кальци-натрийн найрлагатай. Жил бүр мэргэжлийн байгууллагаар усны химийн найрлага болон бохирын шинжилгээ хийлгэдэг ба шинжилгээний үр дүнд ус бохирдоогүй бөгөөд ундны усанд хэрэглэхэд бүрэн тохирч байна.

Уурхайн гүний худгийн усанд ашиглалтын хугацаанд хийгдсэн усны шинжилгээний дүнгүүдээс харвал худгийн ус нь химийн найрлагаараа гидрокарбонатын ангийн, натри калийн бүлгийн, I төрлийн цэнгэг зөөлөн ус байна. Уг усны шинжилсэн бүх үзүүлэлт нь МУ-ын "Хүрээлэн буй орчин, Эрүүл мэндийг хамгаалах, Аюулгүй байдал, Унд ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ"-ний MNS 900:2005 стандартыг хангаж байгаа тул унд ахуйд хэрэглэхэд тохиромжтой байна.

Газар хөдлөл: "Таван үндэс" ХХК хуурай баяжуулах үйлдвэр ба барилгын зураг төслийн инженер геологийн судалгааг хийж гүйцэтгэсэн ба судалгааны талбай нь газар хөдлөлийн 7,2 баллд хамаарна.

Хөрсөн бүрхэвч: Төмөртолгойн орд орчмын нутаг нь хөрс газарзүйн муж, био-уур амьсгалын Хангайн их муж, өндрийн бүсжилтэй нутгийн Хэнтийн тойрогт багтана. Төмөртолгойн орд орчмын нутаг дэвсгэрт тархсан хөрсийг ялгаж тогтооход үндсэн дэд хэв шинжид хамрагдах хөрсүүд тархсан байна. Үүнд :

- Уулын хар хүрэн
- Уулын нимгэн хар хүрэн
- Хөнгөн шавранцар хар хүрэн
- Тариалангийн хар хүрэн
- Нугархаг хар хүрэн зэрэг хөрсүүд шавранцар, хөнгөн шавранцар зонхилсон механик бүрэлдэхүүнтэй байна.

Хөрсний бохирдлын хувьд Лабораторийн задлан шинжилгээний дүнгээр шинжлүүлсэн элементүүдээс Со /Кобальт/-ийн агууламж нь "Хөрсний чанар, Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ" MNS 5850:2008 стандарттай харьцуулан үзэхэд 1.04-1.6 дахин давсан бусад элементүүдийн агууламж нь хүлцэх агууламжаас даваагүй, ямар нэг бохирдолгүй хэвийн байна .

Ургамлан бүрхэвч: Уурхайн ургамлан нөмрөг уурхайн ухааш, баяжуулах үйлдвэр, зам тээврийн сүлжээ, барилга байгууламжийн талбайд бүхэлдээ дарагдах, хуулагдах байдлаар нөлөөлөлд өртсөн. Бэлчээрийн хэв шинжид бутлаг үетэн хялганат, алаг өвс-хялганат, үетэн-алаг өвст, хялгана-алаг өвст бүлгэмдэл зонхилж, зүйлийн бүрдлийн тоо 20-30, 1м² талбай дахь зүйлийн тоо 15-18 байв. Овоолго, зассан замын хажууг согоовор тарималжуулж нөхөн сэргээлт хийсэн. Үндсэн хялганат бүлгэмдэл нь түрэн орж ирж байгалийн аясаараа нөхөн сэргээгдэж буй ургамлан нөмрөгтэй байна .

Амьтны аймаг: Уурхайн талбай орчмын нутаг дэвсгэр Монгол орны амьтны аймгийн газарзүйн мужлалтаар уулархаг Азийн дэд их муж, Монгол Төвдийн мужийн Монгол дагуурын тойрогт хамрагдана. Амьтны аймгийн тархалтын судалгааг хөхтөн, шувуу, шавж гэсэн ангиллаар тодорхойлсон. Тухайн бүс нутаг нь хот суурин газарт ойрхон учир амьтны аймгийн томоохон төлөөлөгчид цөөн, сээр нуруугүйтэн амьтад, шувууд дунд зэрэг тархалттай, ядуувтар бүрэлдэхүүнтэй хээрийн бүсийн бодгалиуд тохиолдоно.

Нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдал: Төмөртолгойн төмрийн хүдрийн ил уурхайн үйл ажиллагаа явагдснаар орон нутгийн төсөвт жилд 150 орчим сая төгрөгийн татвар төлөн, нөлөөлөлд өртөгч орон нутгийн иргэдээс жилд дунджаар 20 орчим ажилтнуудыг ажлын байраар ханган ажилладаг. Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын ЗДТГ, ИХТ-тэй хамтран үйл ажиллагааны жил жилийн төлөвлөгөө боловсруулан, харилцан зөвшилцөн батлан ажиллаж, жилийн эцсээр тайланг дүгнэн ажиллаж байна.

3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Төмөртолгойн уурхайн үйл ажиллагааны үед агаар, хөрс, ургамал, геологийн тогтоц зэрэгт ихээхэн нөлөөтэй байх боловч цаашдын үйл ажиллагааны үед байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсэг болох агаар, хөрс, ургамал болон газрын доорх ус зэрэгт нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг нөхөн сэргээлт, орчны тохижилт, аюулгүй ажиллагаа зэргийг сайтар төлөвлөн байгаль орчинд ээлтэй үйл ажиллагаа явуулбал эерэг тал нь их болох болно.

3.1. Газар болон хэвлийд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

Хөрсний эвдрэл: Уурхайн хүдрийн ордыг ашиглах үед 15126 мян.м³ хөрс хуулж, 10366 мян.тн төмрийн хүдэр олборлоно. Ордын дундаж хөрс хуулалтын коэффициент 1.46 м³/тн байна. Ордын үйл ажиллагаар нийт 191.8 га талбай нөлөөлөлд өртөнө. Үүнд:

- Ил уурхайд 46.7 га талбай өртөх бөгөөд ашиглалтын төгсгөлд 160 м гүн, 1000 м урт, 520 м өргөн ухаш үүснэ.
- Баяжуулах хэсэг бусад барилга байгууламжид 11.4 га талбай өртөнө.
- Гадаад овоолгуудыг 98.8 га хийх бөгөөд зүүн овоолго 80.9 га, баруун хойд овоолго 10.7 га, баяжуулалтын хаягдлын овоолго 7.2 га талбайг эзэлнэ.
- Уурхайн технологийн замд 6.9 га, төмөр замын өртөө хүртэлх авто замд 28 га талбай өртөнө.

Өнгөн хөрсний бохирдолт: Уурхай нь бензин, дизель түлш, төрөл бүрийн тос тослох материал хүлээн авч хадгалах агуулах, тосолгоо үйлчилгээ, засварын үйл ажиллагаа явуулдаг. Эдгээр тос тослох материал, нефтийн бүтээгдэхүүнээр орчны хөрс бохирдох сөрөг нөлөө үзүүлнэ. Ашиглалтын явцад нийт 191.8 га талбайн газрын гадаргуу, үржил шимт өнгөн хөрс элэгдэл, эвдрэлд орно. Үүнээс илүү талбайг эвдрэлд оруулахгүй байхаар уурхайн дотоод үйл ажиллагааг зохион байгуулах бөгөөд уурхайн дотоод үйл ажиллагаанд байгаль орчны асуудлыг БО инженер хянаж ажилладаг. Уурхайн үйл ажиллагаа болон түүний хог хаягдал тухайн газрын хөрсөн бүрхэвчинд нөлөөлж байгаа эсэхийг тогтоох зорилгоор хөрсний шинжилгээг авч хүнд металлын шинжилгээг "Цаг уур, орчны шинжилгээний газрын Байгаль орчин хэмжилзүйн төв лаборатори"-оор хийлгэнэ.

3.2. Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

Тоосжилтын байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөө: Ил уурхайн олборлолт болон баяжуулах үйлдвэрлэлийн технологийн үйл ажиллагаа, тээврийн хэрэгслийн зорчих хэсэг, шаардлагагүйгээр удаан хугацаанд асаалттай байх механизм болон ил задгай хаясан хатуу болон шингэн хаягдлаас агаарын чанарт сөргөөр нөлөөлөх нөлөөлөл байж болно. Иймд дээрх асуудлууд дээр анхаарч агаарын чанарыг дээшлүүлэх үйл ажиллагааг менежментийн төлөвлөгөөнд тусган ажиллах болно.

Тоосжилтын хүний эрүүл мэндэд үзүүлэх сөрөг нөлөө: Тоосны том ширхгүүд (PM10) нь мөгөөрсөн ба гуурсан хоолойн салст бүрхүүлийг цочроож, халдвартай хавсран архаг ринит, ларингит, фарингит, транхет, бронхит үүсгэж болно. Уурхай болон баяжуулах үйлдвэрийн ажилчид ямар ажил гүйцэтгэж байгаа, тоосны найрлага зэргээс хамаарч антропокоз, силикоз, антракосиликоз гэсэн гурван төрлийн уушиг тоосжих өвчин тусч болно. Иймд ажилтнуудад амьсгал хамгаалах хэрэгслийг ажлын үргэлжлэх хугацаанд тогтмол хангаж ажиллана.

3.3. Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

- Төмрийн хүдэр ил аргаар олборлохдоо 6 жилийн хугацаанд 150-160м гүнд хүртэл олборлож уулын малталтанд шүүрэн орж ирсэн газар доорх урсацыг зумпээр зайлуулах тул газар доорх усны байгалийн горимд нөлөө үзүүлнэ.
- Уурхайн ахуйн бохир усыг цэвэршүүлэх байгууламж байхгүй. Шууд байгальд нийлүүлсэнээр гүний усанд бохирдлын нөлөө үзүүлэх магадлалтай. Иймд уурхайн ажилтнуудад зориулсан ил жорлонг био жорлонгоор сольж ажиллана.

3.4. Ургамлан нөмрөгийн чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

Уурхайн олборлолт, баяжуулах үйлдвэрийн үйл ажиллагаагаар ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөөллийг авч үзвэл ерөнхийдөө дунд зэргийн түвшинд байх ба биологийн төрөл зүйл устаж үгүй болох, сан хөмрөг хомсдож, нөөц багасах аюултай нөлөөлөл энд үгүй байна.

4. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Тус байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь Төмөртолгойн уурхайн үйл ажиллагааны технологийн явцад Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, БОНБНҮ, байгаль орчны аудит, газрын чанарын хянан баталгаа болон мэргэжлийн хяналтын байгууллага, бусад төрийн болон төрийн бус байгууллагуудын заавар зөвлөмж, шийдвэрүүдийг хэрэгжүүлэн ажиллахад оршино. Үүнд:

- Уурхайн үйл ажиллагаанд хамрагдаж байгаа талбайн хэмжээнд байгаль орчны хуулийн нийцлийг хангах,
- БОНБНҮ-ний заалтуудыг хэрэгжүүлэх,
- “ДТҮ” ХХК-ний байгаль орчны бодлогыг хэрэгжүүлэх,
- БОМТ-г хэрэгжүүлэх хамаарал, хамрах хүрээг тодорхойлох: Уурхайн үйл ажиллагаанд оролцогч байгууллагуудын үйл ажиллагаандаа баримтлан хэрэгжүүлэх байгаль орчны асуудлыг шийдвэрлэх арга хэмжээг тодорхойлох,
- Тусгай зөвшөөрлийн талбайн хэмжээнд үйл ажиллагаа эрхэлж буй ААН, байгууллагуудын газар ашиглалтын үйл ажиллагаанд байгаль орчны хяналт тавих,
- Талуудын оролцоог хангах, ОХШХ-т олон нийтийн оролцоог хамруулах, тайлагнах тогтолцоог сайжруулах зэрэг багтана.

5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

5.1. Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Уурхайн ашиглалт, олборлолтын үйл ажиллагаанд тоосжилт бий болох	Уурхайн дотоод тээвэр, баяжуулалтын хэсэгт тогтмол тоосжилт дарах усалгааны ажлыг гүйцэтгэж их хэмжээгээр тоосжилт үүсэн орчинд тархахаас сэргийлж ажиллах	Уурхайн хэмжээнд	Ширхэг	-	Ус ашиглалтын төлборийн дүнгээр тооцно		Үйл ажиллагааны турш	Агаарын тухай хууль, MNS 4585:2016 MNS 5014:2009 MNS 5013:2009
Тээврийн хэрэгсэлийн яндангаас гарах хорт хийгээр агаар бохирдох	Бүх тээврийн хэрэгсэлийг үзлэг оношлогоонд тогтмол хамруулан засварлах	Уурхайн ашиглалтын тээврийн хэрэгсэлүүд	Удаа	-	Үйл ажиллагааны зардлаар		Жилд 1 удаа	
Баяжуулах үйлдвэрийн үйл ажиллагаатай холбоотойгоор орчны тоосжилт нэмэгдэх	Өндөр даралтаар манажуулан ус шүршигч систем суурилуулах	Баяжуулах үйлдвэр	ш	1	Дотоод зардал		Жилд 1 удаа	
Тээврийн замын хөдөлгөөнөөс тоосжилт нэмэгдэх	Зам талбайн тоосжилт дарах усалгааг тогтмол хийх. Тээврийн замын дагуу тоос дарах бодис авч ашиглах	Уурхайн гадаад, дотоод зам талбай	л	13	117,000	1,521,000	Хуурайшил ихтэй дулааны улиралд тогтмол хэрэгжүүлнэ	
Дотоод хяналтгүйгээс агаарын бохирдол ихсэх	Дотоод хяналтын багажаар тогтмол хугацаанд хэмжилт хийснээр тохиромжтой хугацаанд сөрөг нөлөөллийг бууруулан стандарт хэмжээнд байлгах	Төслийн хэмжээнд	ш	1	3,000,000	3,000,000	Тухайн жилд	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль
Нийт						4,521,000		

5.2. Гадаргын ба газрын доорх усны нөөцөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Усыг хяналтгүй ашигласнаар газрын доорх усны нөөц багасах	Гүний худгийн тоолуурын ажиллагааг тогтмол хянах	Газрын доорх усны нөөц	-	1	Үйл ажиллагааны хүрээнд		Үйл ажиллагааны турш	-Усны тухай хууль -Ус ашиглалт хэрэглээг хянах тоолууржуулах журам MNS BS 8525-1:2015 MNS 4288: 1995 MNS 4047:1988 MNS ISO 5667:2001 MNS 0900:2018
	Ус хэмнэгч хошууг уурхайн кемпийн гал тогоо, гар угаах хэсэгт суурилуулах	Ус хэмнэх менежмент	ш	2	50,000	100,000	Жилд 1 удаа	
Гүний худгийн ус бохирдох, газрын доорх ус бохирдох	Худгийн байрны дотор талыг тогтмол цэвэрлэж ариутгал халдваргүйжүүлэлт хийж мөөгөнцөр үүсэхээс сэргийлэх	Газрын доорх усны чанар, хөрсөн бүрхэвч, ус хэмнэх менежмент	ш	4	300,000	600,000	Жилд 1 удаа	
	Ус ашиглах дүгнэлт гаргуулах, гэрээ байгуулж төлбөр төлөх		удаа	1	Төлбөрийн нэхэмжлэхийн дүнгээр		Жилд 1 удаа	
Шүүрлийн усны хэмжилт хийх	Шүүрлийн усны бохирдлын шинжилгээг улирал тутам хийлгэж ус бохирдуулсны төлбөр төлөх	Газрын доорх ус	удаа	12				
Нийт					700,000			

5.3. Хөрсөн бүрхэвч, ургамлан нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Хөрс бохирдох, ургамлан нөмрөг талхлагдах	Хог хаягдал, ариун цэврийн байгууламжийн стандарт шаардлага хангаагүй байдлаас хөрс ургамлан нөмрөг бохирдох, талхлагдах, устах тул бохирын цооногт гэмтэл гарсан эсэхэд хяналт тавих	Уурхайн тосгон	удаа	-	Байгаль орчны ажилтан		Сар бүр	<ul style="list-style-type: none"> • Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль, • Ургамал хамгааллын тухай хууль, • Газрын тухай хууль, • Хог хаягдлын тухай хууль • MNS 5924:2015, MNS 5344:2011 • Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний талаар авч хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай
Шатах, тослох материалын хаягдал, алдагдалаар хөрс, ургамал бохирдох	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн, засвар үйлчилгээ, ШТС зэргээс шатах тослох материал хөрсөнд алдагдахаас сэргийлэн зориулалтын талбайд байршуулах, засвар тогтмол хийх	Тээврийн хэрэгслүүд, ШТС, Засварын газар	ш	1	Дотоод зардал		Тогтмол	
Лаборториос химийн бодис алдагдан бохирдол үүсгэх	Химийн бодисын ашиглалт хамгаалалтыг бүртгэлжүүлэн зориулалтын дагуу хадгалах	Лаборатори	тогтмол	-	Дотоод зардал		Жилд 1 удаа	
Ургамлан нөмрөг талхлагдах, зүйлийн бүрэлдэхүүн багасах	Ногоон байгууламж нэмж байгуулах	Уурхайн тосгон	тогтмол		Орчны тохижилт, ногоон байгууламжийн ажлын төлөвлөгөөнд тусгав			
Нийт					-			

5.4. Газрын хэвлийд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Газрын хэвлий ашигласан төлбөрийг хугацаанд нь төлөөгүйгээс болж уурхайн үйл ажиллагаа хаагдах	Газрын хэвлийг ашигласан төлбөрийг хугацаанд нь төлөх	Уурхайн нийт талбай	424.1 га	Газар ашиглах гэрээний дагуу		-	Газрын хэвлийн тухай хуулийн 11 дүгээр зүйл
Нийт				Газар ашиглах гэрээний дагуу			

5.6. Амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Хууль бусаар ан агнуур хийх	Ажилчид болон төсөлтэй холбоотойгоор төслийн талбайд ирэх хүмүүст хууль бус ан агнуурын тухай сануулга өгч, хууль тогтоомжийг танилцуулж ан агнуур хийлгэхгүй байх	Уурхайн талбайн орчим	-	-	Дотоод зардал		Тогтмол	Амьтны тухай хууль Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, MNS 17-5-1-21:1992
Төслийн талбайн ойролцоох ан амьтад хэт их чимээ, хүний хөдөлгөөнөөр дайжих	Төслийн ашиглалтын үйл ажиллагааг өдрийн цагаар гүйцэтгэх, хэт их дуу чимээ гаргах төхөөрөмжүүдийг аль болох зэрэг ажиллуулахгүй байх							
Уурхайн орчимд амьдардаг амьтад идэш тэжээлийн хомсдол орох	Төслийн талбайн хэмжэгээр амьтдын бэлчээр, идэш тэжээлийн талбай хумигдах тул биотехникийн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх		удаа	1	1,000,000	1,000,000	Өвлийн улиралд	
Нийт					1,000,000			

6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Техникийн нөхөн сэргээлт	Зогсоолоор ашиглаж байсан талбай, гадна замыг нөхөн сэргээх	га	6,1		26,100,000	Жилийн турш	-
Татан буулгах, хаалтад бэлтгэх	Хаалтын төлөвлөгөө боловсруулж, батлуулах	-	-	-	Дотоод зардал	Жилийн турш	-
Нийт					26,100,000		

7. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Төсөл хэрэгжих хугацаанд уул уурхайн нөлөөнд өртсөн газар нутгийн биологийн олон янз байдлын хомсдол орох, алдагдах	Дүйцүүлэн хамгаалалтын арга хэмжээ хэрэгжүүлэхээр сонгон авсан газар нутагт техникийн нөхөн сэргээлт хийх	2023 онд техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайд үргэлжлүүлэн хийх (Цогт толгой, Хонгор сум)	3 га	17,820,000	Жилд 1 удаа	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль
Нийт				17,820,000		17813833

8. ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, ЦЭЦЭРЛЭГЖҮҮЛЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Уурхайн үйл ажиллагаа явуулж буй нутаг дэвсгэрт суурьшиж буй иргэд байхгүй учир нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээ явагддаггүй.

Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Нөхөн сэргээлт хийсэн талбайг тэмдэгжүүлэн хамгаалах	Тэмдэг тэмдэглэгээ тавих	Ургамлан нөмрөг, хөрсөн бүрхэвч	ширхэг	1	200,000	200,000	MNS 4597: 2014
Төслийн хэмжээнд бичил эко орчин үүсгэх	Цайны газар	Агаарын чанар	ширхэг	100	20,000	2,000,000	-
Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөн	Суулгац тарихад шаардлагатай материал, бордоо авах	Ой, ургамлан нөмрөг, хөрсөн бүрхэвч, агаарын чанар	тн		Үйл ажиллагааны зардлаар		Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний талаар авч хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай
	Ойжуулалт хийх		ширхэг	20,000			
Нийт						2,200,000	

9. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төмөртолгойн уурхайд Улаанбаатар дээд сургуулийн Археологийн тэнхмээр түүх, палентлоги, археологийн судалгаа хийлгэсэн ба уурхайн ажилд өртөх түүх соёлын өвд хамаарах олдвор байхгүй гэсэн дүгнэлт гарсан. Гэвч уурхайн үйл ажиллагааны явцад түүх соёлын өвд хамаарах олдвор олдсон тохиолдолд уурхайн үйл ажиллагааг зогсоож, мэргэжлийн байгууллагуудад мэдэгдэж хамтран ажиллана.

10. НИЙГМИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Шалгуур үзүүлэлт	Үйл ажиллагаа хэрэгжүүлэх хугацаа	Зардал
1	Орон нутгийн олон нийтийн үйл ажиллагаанд дэмжлэг туслалцаа үзүүлэх	Иргэдийн амьдрах орчин мэдлэг ур чадвар сайжрах	Тухай бүрд	1,500,000
2	Нөлөөллийн бүсийн айл өрхөд өвс тэжээлийн туслалцаа үзүүлэх		11-1 сард	1,500,000
3	Иргэдийг мэргэшүүлэх сургалтанд хамруулах		Жил бүрийн 3-р улиралд	2,000,000
4	Дүн			5,000,000

11. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Газар хөдлөлт	Ажилчдын дунд газар хөдлөлтийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх болон гамшгийн үеийн авран хамгаалах сургалт зохион байгуулах, мэдээллийн самбар байршуулах	Нийт ажилчид	1	50,000	50,000	Жилд 1 удаа	Гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөө
	Газар хөдлөлтийн гамшгийн үед ажиллах, аврах, хор уршгийг арилгах, сэргээн босгох үйл ажиллагааны төлөвлөгөө дагуу гамшгаас хамгаалах бэлэн байдлыг дээшлүүлэх	Гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөө	1	Дотоод зардал		Байнга	
Хүчтэй шороон болон цасан шуурга	Гэнэтийн хүчтэй шороон болон цасан шуурга болоход байнгын бэлэн байдалд байж уурхайн талбайд ил задгай замбараагүй тоног төхөөрөмжийг байршуулахгүй байх	Уурхайн хэмжээнд	1	Дотоод зардал		Байнга	

Үер	Уурхайн ам, овоолго, барилга байгууламжийг үерийн усанд автахаас хамгаалах суваг шуудууг хур борооны эрчимжилтэй уялдуулан байгуулах	Уурхайн хэмжээнд	1	Дотоод зардал		Дулааны улиралд	MNS AASHTO 86:2005
Гал түймэр	Болзошгүй галын аюулын үед ашиглах гал унтраах хэрэгсэл, материалыг шаардлагатай газар бэлэн байлгах	Цайны газар, засварын талбай, ШТС	1 багц	1,000,000	1,000,000		
Нийт				1,050,000			

12. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хог хаягдлын ангилал	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Ахуйн хатуу хог хаягдал	Ахуйн хог хаягдлын цэгийг арчлах, битүүмжийг сайжруулан шошгожуулах.	Ахуйн хог хаягдлын менежмент	1 удаа	2,000,000	2,000,000	2024 IV улиралд	Хог хаягдлын тухай хууль MNS 5344:2011 Ахуйн хог хаягдлыг тээвэрлэхэд тавих ерөнхий шаардлага БОАЖС-ын 2018 оны А/428 дугаар тушаалаар батлагдсан “Хог хаягдлын улсын тоо бүртгэл хөтлөх, тайлагнах журам”
	Хонгор сумын ТҮГ-тай “Хог хаягдлын гэрээ” байгуулан, гэрээний дагуу хог хаягдлыг төвлөрсөн цэгт зөөж зайлуулах, тээвэрлүүлэх	Төслийн хэмжээнд	Тогтмол	Гэрээнд заасан төлбөрийн хэмжээгээр			
	Эдэлбэр газар, түүний эргэн тойрны хариуцан хамгаалах талбайн цэвэрлэгээг хийх	Төслийн хэмжээнд	Улиралд 1 удаа	Дотоод зардал			
	Хог хаягдлын талаар ажилчдад мэдээлэл түгээх, танилцуулга хийх	Ажилчид	Жилд 1 удаа	Дотоод зардал			
	Хог хаягдлын цэгт ариутгал, халдваргүйжүүлэлтийг тогтмол хийх, орчныг бохирдуулахаас сэргийлж ойр орчмыг тогтмол цэвэрлэж байх	Хатуу хог хаягдлын цэг	Жилд 2 удаа	500,000	1,000,000		
Удаан задардаг хатуу хог хаягдал үүсэх	Дахин боловсруулагдах хог хаягдлыг хоёрдогч түүхий эд авах байгууллага, нэгжид ангилан нийлүүлэх	Төслийн хэмжээнд	Тухай бүрт нь	Гэрээний дагуу			
Ахуйн хүнсний хаягдал	Цайны газрын ойролцоо тусгай талбай гарган тохижуулан хүнсний хаягдлаар компост хийх	Цайны газар	Тухай бүрт нь	Дотоод зардлаар		MNS 6507:2015	
Аюултай хог хаягдалаар бохирдол үүсэх	ШТМ-ын хаягдал ангилан цуглуулах талбайд төмөр сав бэлдэн хадгалж мэргэжлийн байгууллагад нийлүүлэх	Төслийн хэмжээнд	Улиралд 1 удаа	Гэрээний дагуу		Аюултай хог хаягдлыг устгах тээвэрлэх түр хадгалах журам	
	Хаягдал тос, аюултай хог хаягдлын цэгийг шинэчлэн байгуулах	Уурхайн талбайд	Удаа	Дотоод зардлаар			

	Засварын талбай, авто зогсоолын талбайд хагарал үүсэж хөрс хүнд металаар бохирдохоос сэргийлж байнгын хяналт хийж талбайг нягталж байх	Засварын талбай, авто зогсоол	Тогтмол	Зардал тусгах шаардлагагүй		
	Нийт			3,000,000		

13. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
1. Агаар					
Хорт хийн агууламж Азотын давхар исэл NO ₂ , Хүхэрлэг хий SO ₂ , Нүүрстөрөгчийн дутуу исэл CO, CH ₄	Ил уурхайн орчим Хөрсний гадаад овоолгын орчим, Баяжуулах үйлдвэрийн орчим-2, ШТС Хаягдлын овоолго Гадаад тээврийн зам Кемпийн талбайн урд Эрүүл талбай	Жилд 4 удаа, улирал тутам 1	50,000	1,600,000	MNS 4585:2016, MNS 3384:1982, MNS 4048:1988, MNS 5013:2009, MNS 5014:2000
Агаарын тоос, тоосонцорын /PM2.5, PM10/ агууламж					
Дуу чимээ	Ил уурхайн орчим, Баяжуулах үйлдвэрийн орчим 1,2, Кемпийн талбай, Гадаад тээврийн замд				MNS ISO 5128:2005, MNS 6768:2019
2. Усны хяналт шинжилгээ					
Усны химийн шинжилгээ Микроэлементийн шинжилгээ Микробиологийн шинжилгээ	Шүүрлийн ус Шүүрлийн усан сан Малчны худаг	Жилд 2 удаа 5 болон 9 сард	143,500	861,000	MNS ISO 5667-1:2002 MNS ISO 5667-2:2002 MNS 6148:2010
	Гүний худаг Ундны ус	Жилд 4 удаа Улирал тутамд		1,148,000	MNS 0900:2018
	Бохирдуулагч бодис	Бохирын цооног	Жилд 2 удаа 5 болон 9 сард	85,000	170,000

3. Хөрсний хяналт шинжилгээ					
Хөрсний агро химийн үзүүлэлтүүд	Хогийн цэг, Кемпийн талбай, Баяжуулах үйлдвэр, Шимт хөрсний овоолго, Уурхайн ам Дотоод зам дагуу ШТС Эрүүл талбай	Жилд 3 удаа, 5-6, 7-8, 9-10 сард	117,500	1,057,500	MNS 3298:1991, MNS 5850:2019, MNS 3985:1987, MNS 3310:1991, MNS 2305:1995
Хөрсний хүнд элементүүд					
Хөрсний микробиологийн шинжилгээ					
4. Ургамлын хяналт шинжилгээ					
Ургамлын тор тавьж ургамлын бичиглэл хийх	Төслийн талбайн хэмжээнд	Жилд 1 удаа	Дотоод зардал		MNS 6865-1:2020
Нийт				4,836,500	

14. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хэрэгжүүлэх хуваарь	Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
		2023 он		
		Сар		
Тухайн жилийн БОМТ-г боловсруулж батлуулах, хэрэгжилтийг тайлагнах	Дотоод төлөвлөлтөөр	1-12сар	Байгаль орчны ахлах инженер	
- Байгаль орчин хамгаалах - Гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх Хөдөлмөр хамгаалал зэрэг сэдвээр сургалт, сурталчилгаа зохион байгуулах	Дотоод зардал	1-12 сар	Байгаль орчны инженер	-
Үйлдвэрлэлийн зардлаар БО-ны тухай хууль, журам, стандартын биелэлтийг хангах зорилгоор дотоод хяналтыг зохион байгуулах	Дотоод төлөвлөлтөөр	1-12 сар	Байгаль орчны инженер	-

Уурхайн хаалтын төлөвлөгөөг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэн батлуулах	Дотоод зардал	1-12 сар	Байгаль орчны инженер	
Нийт	Дотоод зардал			

15. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
Дархан-Уул аймгийн БОАЖ-ын газарт	Хурал	Уурхайн үйл ажиллагаа, 2024 оны БОМТ-ний хэрэгжилт	2024/11	Дотоод зардал	Байгаль орчны инженер	Дархан-Уул аймаг, Дархан сум
Орон нутгийн иргэдэд	Өдөрлөг	Уурхайн үйл ажиллагаа, 2024 оны БОМТ-ний хэрэгжилт, хамтран ажиллах боломжийн талаар сурталчлах	2024/3, 2024/7	1,000,000	Байгаль орчны инженер	Дархан-Уул аймаг, Хонгор сум
БОАЖЯ-ны ХБОБНУ-ын газарт	Тайлан, төлөвлөгөө	Уурхайн үйл ажиллагаа, 2024 оны БОМТ-ний хэрэгжилт, 2025 оны БОМТ	2023/10-2024/01	Дотоод зардал	Байгаль орчны инженер	Улаанбаатар хот
Нийт				1,000,000		

15. ТӨМӨРТОЛГОЙ ТӨМРИЙН ХҮДРИЙН ИЛ УУРХАЙН 2024 ОНД БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХААР ТӨЛӨВЛӨСӨН НИЙТ ЗАРДАЛ

№	Арга хэмжээ	Зардал, төг
1	Сөрөг нөлөөлөлийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	6,221,000
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	26,100,000
3	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	17,820,000
	Орчны тохижилт, ногоон байгууламжийн төлөвлөгөө	2,200,000
	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
	Нийгмийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө	5,000,000
	Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө	1,050,000
	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	3,000,000
	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	4,836,500
	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	
4	Нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	1,000,000
Нийт		67.227.500